

ÖZET

ARMUTBELİ (NİĞDE) ALTIN VE BAKIR İÇERİKLİ DEMİR YATAĞININ MİNERALojİK VE JENETİK ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ

SAYIN, Beyhan Niğde Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Jeoloji Anabilim Dalı

Danışman : Prof.Dr. İbrahim ÇOPUROĞLU

Ekim 2001, 94 sayfa.

Çamardı (Niğde) ilçesinin 10 km. batı-güneybatısında yer alan çalışma alanında, Niğde Masifi formasyonları gözlenmektedir. İnceleme alanında gözlenen formasyonlar, yaşlıdan gence doğru sırasıyla Paleozoyik'e ait Gümüşler, Kaleboynu ve Aşığıdiği formasyonlarıdır. Bu formasyonları Mesozoyik yaşlı Sinekisyayla Metagabrosu ve Üçkapılı Granodiyorit boyu boyuna kesmektedir. Bu formasyonların üzerine uyumsuz olarak Senozoyik'e ait Çamardı Formasyonu gelmiştir. Bununla beraber üzeri kuvaternere ait yamaç molozu ve alüvyon ile örtülmüştür. Armutbeli demir cevherleşmesi Aşığıdiği formasyonu ile bunun üzerine uyumsuz olarak gelen Çamardı formasyonunun geçiş zonunda yer almaktadır. Cevher Aşığıdiği formasyonunun üst seviyelerindeki mermerin fay hatlarında ve zayıf zon olarak seçtiği mermer ile kuvarsit dokanağında gözlenmiştir. Mermer ile kuvarsit birbiriyle ardalanmalı olup, arazide tektonik dokanaklı olarak da gözlenmektedir. Cevher yerleşimi ilk önce yan kayac boşluklarının hidrotermal eriyikler tarafından doldurulmasıyla oluşmuştur. Cevher kütlesinin şekli de yan kayacın yapısal özelliklerine bağlı olarak gelişme göstermiştir. Ancak olası magma kaynaklı, yüksek ısıya sahip cevher bileşimli akışkan, yerleşimi sırasında yan kayacın mineralojik ve kimyasal bileşimini değiştirmiştir. Mermer metazomatoza kolayca uğramış ancak kuvarsitte ise, fazla bir değişiklik görülmemiştir. iii Bölgedeki cevherleşmelerin hemen hemen tamamı K-G yönünde yerleşmiştir. Cevherli mostalar, 40-80° batıya eğimlidir. Eni 1-15 metre arası değişmekte, 20-50 metre arası derinliklerde bulunmakta, 20-100 metre uzunluk göstermektedir. Parlak kesit çalışmalarında az miktarda birincil cevher minerali olarak siderit, fahlerz, kalkopirit, pirit, antimonit, zinober, galenit ve sfalerit, bunların alterasyonu sonucu oluşan malahit, azurit, limonit açığa çıkmıştır. Eser miktarda çok ince taneli nabit altının da varlığı belirlenmiştir. Gang mineralleri olarak kalsit, barit ve kuvars yaygın olarak bulunmaktadır. Sideritten dönüşen götit, Armutbeli demir cevherleşmesinin ekonomik cevher minerali olup, yer yer radyal, ışınal, konsantrik ve böbreğimsi yapı göstermektedir. Cevher örneklerinin kimyasal analizleri sonucu yukarıda belirtilen cevher minerallerini oluşturan Fe, Cu, Ag, Hg, Au, Pb, Zn, elementlerin varlığı belirlenmiştir. Gerek cevher mostalarının yüzeysel dağılımı ve yataklanma özelliği, gerekse yüksek sıcaklık minerallerinin mevcudiyeti bize cevherleşmenin hidrotermal metasomatik olarak oluştuğuna işaret etmektedir. Anahtar Kelimeler: Armutbeli demir cevherleşmesi, hidrotermal metasomatik